

irodalomtörténész *A magyar polgár - és a magyar író* című esszékötetét. A dolgozat a Kölcsey-intézetben megrendezett, hasonló tárgyú konferencia anyagából megszerkesztett kötet előtanulmányának készült, amelyet Kulin Ferenc szerkesztett. Ám Alexa dolgozata olyannyira átfogó jellegűvé sikeredett, hogy az antológia megjelenése után, változtatás nélkül is egyedi kötetbe kívánczolt. A mű kiadására a Kortárs Kiadó vállalkozott. Olvasói meggyőződhetnek arról, hogy Alexa Károly a teljesség igényével tárta elénk a magyar polgárosodás történetének stációit az újabkori magyar irodalom tükörcsarnokában. Kulin Ferenc szerint a kötet egyik fő erénye, hogy esszéregénnyé sikeredett, amely szemléletében és stílusában ahhoz a hagyományhoz hasonlítható, amit Szerb Antal és Horváth János szubjektív irodalomtörténeti honosítottak meg Magyarországon. A másik fő erénye az értékközpontú elfogulatlanság. Alexa Károly a mai magyar irodalomból vett gazdag példatárban eszmei, politikai hovatarozásától függetlenül, elmélyülten, magas színvonalon elemzi kortársainak életművét. Egyedül azt az irodalomtudományi szemléletet utasítja el egyértelműen, amely az úgynevezett magas irodalmat pusztán a nyelv önszerveződése által teremtett, metafizikai üzenettől mentes szövegnek tekinti.

Utánnnyomás a Magyar Nemzet 2003. XI. 26-i számából

A fiatal Nuridsány Zoltán

Érdeemes az Arcvonalba menni. Ebben az V. kerületi irodalmi kávézóban ugyanis hétről hétre színvonalas irodalmi, történelmi, művészeti témájú beszélgetések, könyvbemutatók, íróolvasó találkozók és egészséges hangulatú viták zajlanak.

Manapság különösképpen megnőtt az igény arra, hogy hasonló gondolkodású emberek kávé, tea, sütemény mellett, jó könyvek társaságában találkozhassanak s akár ismeretlenül is eszmét, véleményt cserélhessenek. Ezen a helyen a Masszi & Püski Könyvesház nyitott polcairól bárki kezébe veheti a köteteket, beléjük lapozhat, a kávézó kicsiny asztalainál elhelyezett, a hely szellemével rokonszemléletű újságokból, napilapokból tájékozódhat. S ha kedve tartja, észrevételeit, vélekedését megoszthatja asztalszomszédjával. Kellemes és olykor termékeny társas pillanatok, vagy akár órák telnek így a kulturált otthonosság légkörében.

Advent idején például könyv alakban látott napvilágot Jókai Anna Ima Magyarországért című verse.

A szerzőnek és olvasóinak személyes, de nem személyeskedő gondolatváltásaival kísért könyvpremier igen emlékezetes marad.

És maradjunk a könyvbemutatóknál. A 2003. év záró könyves eseménye Az *Európai Iskola fiatalja* című mű, Nuridsány Zoltán festőművészről. A kötetet a művész családja, Nuridsány Mimi és Judit szerkesztette nagy odaadással. Ők a korán elhunyt erdélyi magyarörmény származású alkotó tevékenységének egy vékonyka, de az életmű szempontjából jelentős szeletét emelték ki. Felismerték és szem előtt tartották azt a lényeges, olykor azonban felületesen kezelt - tény, hogy a művészt sokkal inkább alkotásai képviselik és rangsorolják, mint a mindenkori aktuálpolitika szerinti, vagy éppen azzal ellentétes ítései vélemények. Természetesen nagy szükség van a szóra, a rendező gondolatra, diszciplínákra. Elsőbbség azonban az igényesen megjelenő műveket illeti.

Az Európai Iskola nevet viselő közösség elsősorban festők, írók, költők, műkritikusok csoportosulása volt, amely kiállításait súlyos években, 1945-49 között szervezte.

Nuridsány Zoltán velük tartott. Erről a néhány évről nyújt áttekintést az album képanyaga s ez

egyben a kötet érdeme és erénye, hiszen javarészt magángyűjteményekben fellelhető munkák publikálása. A művész tevékenységéről és utóéletéről legvilágosabban az életrajz műfajához képest részletező adatok beszélnek, igazítanak el. Segítségükkel kirajzolódnak a festő európai és távolabbi művészeti kapcsolata, kapcsolódásai és kiállításainak sora.

A kötet elolvasása után arra a következtetésre jutunk, hogy ennek az emlékező könyvnek úgyszintén vállalt feladata és célja tárgyilagosan és tisztességgel felvillantani azt a művészeti irányultságot és jelezni azt a szellemi-történelmi közeget, amelyben az alkotó élt és dolgozott. Az albumba foglalt rövid, szakmailag autentikus írások ezt szolgálják. Ám az emlékező könyv leghitelesebb, átélt mondatait László Gyula fogalmazta meg, akinek temetési búcsúbeszédéből Nuridsány Zoltán hallatlanul tiszta lélek és jellemrajzát olvashatjuk ki, miközben a nagy tudós magasrendű erkölcsi érzéke is megnyilatkozik:

„Nuridsány Zoltán 1925-ben született Marosvásárhelyen, s illendő, hogy úgy búcsúzzunk tőle, ahogy nálunk otthon Erdélyben dicsérik csendes szóval az elhunytat: »jó szomszéd volt«. Egymás közelében laktunk, s valóban jó szomszéd volt. Fűrge járású, komoly alakja beletartozott a tájba, hiszen a város is lehet táj, nemcsak a szabad természet. Ha találkoztunk: otthonról beszélgettünk. A sokat szenvedett, hontalanná vált, s új hazát talált örmény néphez fűzte családi hagyomány. Mosolyogva, mindig Világosító Nagy Szent Gergely áldását kértem rá. Tavaly kint járt az »őshazában« és az otthon hangulatát találta ott. Beszélt emberekkel, kiknek szavát sem értette, de találkoztak évezredes műveltségükben. Ez a mély hovatarozás-érzés ötvöződött benne a szülőföldnek, Erdélynek szeretetével és hitvalló magyarságával. De mindezekon túl, vagy éppenséggel mindezek okából nemes humanista lélek volt, akivel jó volt együtt lenni."

Ehhez nincs mit hozzátenni.

Benedek Katalin

Utánnymás a Szabadság című napilap 2003. november 12-i számából

Erdélyi településnevek nyomában

„Már nyelvjáráskutatói tevékenységemnél fogva is »összejártam« Erdélyt. Szomorúan kellett tapasztalnom, hogy az erdélyi - és nem erdélyi - magyarság milyen fogyatékosan ismeri azoknak a településeknek a magyar nevét, amelyeken utaztában autója, vonata áthalad. /.../ Pedig a helységnévismeret a nyelvismeret tartozéka" - írja *Utak és nevek* című, az erdélyi településnevek eredetét, történetét bemutató legújabb kötetében *Murádin László*. A hatalom azonban immár szinte egy évszázada, pontosabban 1918 óta mindent megtesz annak érdekében - településnév-változtatás, magyar helységnevek használatának időszakos betiltása a cenzúra révén -, hogy a magyarság nyelvismerte ne lehessen tökéletes. A manapság helyyel-közzel ugyan már felbukkanó magyar helységnévtáblák távolról sem képesek pótolni mindazt, amit az utóbbi évtizedek olyan alaposan kitöröltek az egymást követő nemzedékek nyelvi kultúrájából. Jócskán akad tehát pótolnivaló. Többek között ezt a célt is szolgálja a szerző tudományos alaposággal megírt, de a nagyközönség számára is élvezhető munkája.

Murádin László ismét közérdeklődésre számot tartó témához nyúl. Kiaknázása egyben hiánypótló kötetet is eredményez, ugyanis több mint fél évszázada nem jelent meg olyan kiadvány, amely hathatósan megkönnyíthette volna a román-magyar helységnév-azonosítást.

S ha 1990 után napvilágot is látott néhány ilyen tematikájú munka, a kínálat továbbra sem kielégítő. A szerző *Kiss Lajos Földrajzi nevek etimológiai szótára* című kötete adatainak